

reis helaas vele aan de vreet-ziekte sterven. Dit is schade voor den koopman, die ze daarom duurder aan de markt brengt. In hun geboorteland zelf betaalt men niet meer dan f 1; bij hoeveelheden natuurlijk aanmerkelijk goedkoper.

Enige soorten cardinals mogen niet meer vervoerd worden, daar ze door de wet beschermd worden.

Amsterdam.

J. P. v. PARREEREN.

WONINGNOOD BIJ VOGELS.

Woningnood, in den eigenlijken zin van het woord, is het niet in voldoende aantal aanwezig zijn van plaatsen, geschikt voor nestbouw. Ik heb hier dus niet op 't oog de veelal grootere en zeldzamere soorten, die in aantal verminderen of geheel verdwijnen, eenvoudig door de uitbreiding van bevolking en het in cultuur brengen van woeste gronden, waardoor hen geen rustig jachtveld meer overblijft. Deze vogels trekken zich terug, omdat de levensomstandigheden niet meer geschikt zijn.

Werkelijke woningnood kan aanwezig zijn, al zijn de andere omstandigheden ook gunstig, en veroorzaakt worden, of door het toenemen van het aantal exemplaren eener zelfde soort, of door het verminderen der nestgelegenheden. Woningnood door overbevolking komt bijv. voor bij de kauw, die ten slotte, als de andere woongelegenheden in de buurt reeds bezet zijn, haar toevlucht neemt tot konijnsholen, om daarin het nest aan te leggen. Ook bij de steenuil en de kleine boschduif is het broeden in konijnsholen waargenomen. Dat dit niet van harte gaat, bewijst wel het feit, dat het nest zich dan nog zoo dicht bij den ingang bevindt, dat de eieren van buiten goed zichtbaar zijn. Beter heeft de gewone tapuit zich reeds als aardholbewoner aangepast, hiertoe gedwongen door het ontbreken van rotsspleten in ons land.

In de steden ziet men de huismusschen hunne nesten in de takken der iepen maken, indien de andere, beter beschutte plekjes onder dakpannen, in muurspleten en muurgaten, en in holle boomen reeds bewoond zijn. In dat geval is het nest een slordige klomp hooi met zijdelingsche ingang.

De eksters in onze duinen zijn dikwijls genoodzaakt, als geene hooge boomen in hun gebied voorkomen, het nest te plaatsen in meidoorn- en duindoornstruiken, soms slechts een halven meter boven den grond.

Het vellen van oude, holle boomen is oorzaak, dat roodstaartjes, meezen, boomkruipertjes enz. in verlegenheid geraten en het is juist voor deze holbewoners, dat het ophangen van nestkastjes zoo gewenscht is. Het gekraagde roodstaartje weet zich bij het ontbreken van boomgaten nog het beste te behelpen. Het nest wordt dan aangelegd onder de dorre bladeren, die tusschen de op den grond groeiende kamperfoelie-struiken opgehoopt worden, of onder een op den grond liggende lap boomschors, of tusschen dor gras aan den voet van kleine boompjes. In de dagbladen vindt men elk jaar berichten van meezennesten in brievenbussen, stijlen van hekken enz. Ik zelf vond eenmaal in de duinen een heele reeks ringmusschennesten in oude waterleidingbuizen, en menigmaal nesten van ringmusschen in oude kraaien- en eksternesten, waarvan de holte geheel met zachte stoffen opgevuld was.

Venlo

P. TESCH.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Amsterdamsche Entomologische Club.

Op Zaterdag 24 Maart 1906 hield de „A. E. C.” hare 41ste bijeenkomst, onder voorzitterschap van Dr. J. Th. Oudemans, des avonds te 8 uur in „Zeemanshoop”.

Aanwezig 10 leden. De heeren de Meijere en Leefmans zijn met kennisgeving afwezig.

De heer Polak stelt ter bezichtiging eene volledige serie van de door hem saamgestelde insectencollecties, voor het onderwijs bestemd en verkrijgbaar bij gebrs. Ebert, Heerengracht 228, Amsterdam. Terwijl de heer Polak een en ander toelicht aan de hand van eene brochure, welke hij voor hen, die de verzamelingen zullen gebruiken, geschreven heeft, nemen de aanwezigen met belangstelling de collecties in oogenschouw, wat deze dan ook ten volle verdienen.

De heer Heinsius vertoont gallen van *Cynips calicis* Bgsdf., door zijn zoontje gevonden in het Vondelpark te Amsterdam. Hij maakt de aanwezigen o.a. attent op de z.g. binnengal, die zich binnen in de holle buitengal bevindt.

De heer Jaspers laat een exemplaar van den z.g. Surinaamschen Lantaarndrager zien, welks lantaarn bijzonder groot is en knoopt er een overzicht aan vast van de theoriën, die over het lichtgeven dezer dieren bestaan, welk overzicht door den heer Uyttenboogaart, die de dieren zelf in Suriname heeft waargenomen, nog wordt aangevuld.

De heer Uyttenboogaart vertoont eene *Graphoderes*-soort uit Lapland (Dytiscide), waarvan het wijfje de dekschilden met talrijke wratjes bezet heeft en, daar het mannetje deze mist, sexueel dimorph is, wat eene uitzondering op den regel bij dit genus vormt. Dezelfde spreker laat exemplaren van *Cicindela campestris* L. zien, ten deele te Luzern, ten deele te Locarno gevangen. De exemplaren van de eerstgenoemde vindplaats behooren alle tot den type, die van de laatstgenoemde alle tot de ab. *conjuncta* Dalla Torre, zoodat deze hier bepaald locale vormen schijnen te zijn.

De heer Oudemans laat een paar exemplaren voor *Anthrena clarkella* Kby. zien, van welke graafbijssoort hij reeds op 17 Maart jl. te Naarden een groot aantal voorwerpen juist uit den grond zag kruipen. Het waren alle mannetjes, doch gedurende de observatie kwam er ook een wijfje te voorschijn, terwijl nog een tweede wijfje gevonden werd door den bovensten grond ter plaatse wat los te maken. Vervolgens laat hij een pas verschenen wijfje zien van *Dasystema salicella* Hb., eene Tineïde, bij welke het mannetje gevlengeld is, het wijfje echter slechts vleugelstompjes bezit. Eindelijk eene pop van eene Kameelhalsvlieg (*Raphidia*) als larve in een vangband om een vruchtboom aangetroffen en onlangs verpopt.

De heer Mac Gillavry vertoont entomologische utensiliën, door hem van Ortner (Weenen) ontboden, o.a. keverzeven, zinken vangbakken, sleep- en waternetten en een apparaat om mierengasten in de nesten te vangen, naar Janet.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering 27 Februari 1906 in de Diergaarde.

De voorzitter, de heer Haverhorst, opent de vergadering, waarna de heer Lindemans rondgeeft *Euploea Browni* G. en S. ♂, afkomstig van Nieuw-Pommeren.

De heer Jansen bespreekt een vermoedelijk inlandsch exemplaar van *Bromus arduennensis* Kth.

De heer J. G. Zöllner brengt ter tafel eenige vlinders van *Arctia villica* L., door hem reeds vroeger als rups medegebracht.

De heer Dr. Büttiker vertoont eenige spiritus-voorwerpen, en wel een schorpioen, een skink-soort en eenige Egyptische slangen, waarover hij interessante mededeelingen doet.

De heer Buis toont een aantal zeldzame vlinders, waaronder een fraai, klein ex. van *Agrotis cursoria*.

De heer A. J. Zöllner bracht mede een gedeelte der kevers, in Zuid-Limburg gevangen in een flesch met bedorven vleesch. In tegenstelling met een vorig jaar, toen de vangst bijna uitsluitend uit vertegenwoordigers der geslachten *Silpha* en *Necrophorus* bestond, werden nu meest *Carabiden* gevangen; waaronder vermeldenswaard is *Carabus auratus* var. *contortus*. Verder werden o.m. nog gevangen *Silpha tristis*, *Necrophorus vestigator*, *Pterostichus madidus*.

De heer Haverhorst laat zien een door hem ontvangen ruilzending van zeldzame inlandsche vlinders, waaronder: *Hyppa rectilinea* Esp., *Mamestra contigua* Vill, *Ammoconia caecimacula* Schiff, *Biston strataria* Hfn, *Hibernia rupicaprararia* Schiff, *Phibalapteryx tersata* Schiff, etc.

De heer Wachter geeft rond eenige merkwaardige *Salices*: 1e. Eenige takjes met overgangen van meeldraden tot stampers; 2e. Eenige takjes met vergroende bloemen in de katjes; 3e. Eenige takjes met overgangen van bloem-schubben tot bladen.

Vergadering 27 Maart 1906.

De voorzitter, de heer Haverhorst, opent de vergadering, waarna de heer Lindemans rondgeeft: *Ornithoptera Priamus* L. van Ambon met de var. *Hecuba* Wall. van de Kei-Eilanden.

De heer A. J. Zöllner vertoont eenige kleurvariëteiten van *Gnorimus nobilis* en *Chrysomela varians*.

De heer Jansen bespreekt *Bromus erectus* Huds en *Br. inermis* Leyss met eenige variëteiten.

De heer De Koning doet mededeeling van het eigenaardige geval, dat te Winterswijk een bassin der Duitsche spoor, met water uit den omtrek gevuld, thans geheel andere micro-organismen bevat. Hoofdzakelijk kwam nu voor *Asterionella gracillima* Heib.; benevens *Dinobryon sertularia* en *Richteriella fenestrata*, welke verder in den omtrek zeer waarschijnlijk niet voorkwamen.

De heer Haverhorst stelde, evenals de heer Van der Hoop, eenige interessante plaatwerken ter bezichtiging, en vertoont daarna inlandsche exemplaren van onzen meest variërenden nachtvlinder: *Miana strigilis* L. De voorwerpen dezer soort blijken in grootte, tekening en vooral in kleur (rood, leemkleurig, grijs, zwart) zoozeer uiteen te loopen, dat de niet-entomoloog ze voor geheel verschillende dieren moet houden.

De heer Wachter liet rondgaan ex. van *Polygonum cuspidatum* Zucc. et Sieb. (1905 Monster) en de veel grootere *Pol. Sachalinense* F. Schmidt (1904 Den Haag), bij welke laatste bovendien de bladvoet hartvormig is. Beide soorten zijn hier te lande slechts verwilderd, en komen uit Oost-Azië.

W. H. WACHTER

Boekbeoordeeling.

Ziekten en Beschadigingen der Ooftboomen door Prof. J. Ritzema Bos. — Toen men mij vroeg een oordeel uit te spreken over bovengenoemd werk, was ik daarvoor wel eenigszins huiverig, daar ik er niet als vakman tegenover stond, 'k durf het evenwel ondernemen als leerling van een tuinbouwcursus. 't Was mij een genoegen, neen een groot genoegen dit keurig verzorgde, rijk geïllustreerde werk te bestudeeren, daar het uitmunt door duidelijke beschrijving en logische volgorde. Ieder, die 't voorbericht leest, begrijpt, wat de schrijver wil en moet, dunkt mij, inzien, dat het van belang is, het werk in zijn geheel te bezitten. (Dit omdat ik onlangs hoorde van iemand, die slechts één deel wilde aanschaffen). In 't voorbericht legt de schrijver n.l. de inrichting van zijn werk uit. 'k Zou dus in zeker opzicht niet beter kunnen doen, dan dat voorbericht in zijn geheel over te nemen, om inhoud en strekking weer te geven. 'k Zal evenwel hier en daar een greep doen en ook wat uitbreiden.

't Eerste deel bevat in zijn eerste hoofdstuk ten eerste eene inleiding, waarin een beknopt overzicht wordt gegeven van den bouw en de levensverrichtingen der boomen; ten tweede wordt 't verschil behandeld tusschen eene levende en eene doode cel en wordt door den schrijver heel mooi duidelijk gemaakt, dat 't begrip ziekte relatief is, door het maken van eene vergelijking tusschen de vruchten van veredelde en wilde appel- en pereboomen.

't Tweede hoofdstuk bevat eene tabel van de hier te lande voorkomende ziekten en beschadigingen der ooftboomen, gerangschikt naar de onderscheiden boomsoorten en wel in dier voege, dat bij iedere boomsoort weer deze ziekteverschijnselen worden opgenoemd naar de organen, waaraan ze zich vertoonen en naar 't uiterlijk voorkomen der kwaal' zegt schrijver en hij geeft dan met een paar voorbeelden aan, hoe die tabel te gebruiken. Deze tabel doet mij zeggen, wat heeft dat een arbeid gekost en wat moet het gemakkelijk vallen de ziekte of beschadiging te determineeren; te meer daar in deel II, III en IV die ziekten nader worden beschreven. Heel juist is het ook, zooals schrijver doet, de ziekten te behandelen die hier nog niet voorkomen, maar allicht naar ons land kunnen worden overgebracht.

Van 't grootste belang is het derde hoofdstuk. Daarin worden algemeene wenken gegeven omtrent de wijze, waarop men ziekten en beschadigingen kan voorkomen en te keer gaan; vooral aan de voorbehoedmiddelen wordt veel zorg gewijd. 'k Zal het niet meer herhalen, maar 'k wil hier nog eens vermelden, hoe de logische volgorde het naslaan en bestu leeren vergemakkelijkt. Bij de bestrijdingsmiddelen vindt men b. v.

1. Verzamelen van schadelijke organismen;
2. lokken van schadelijke dieren naar plaatsen, waar men ze doodt;
3. doden van schadelijke organismen op de plaats, waar ze zich ophouden.

No. 3 is b. v. weer onderverdeeld in:

a. aanwending van stoffen, die de schadelijke organismen doden boven den grond;

b. aanwending van stoffen, die ze doden in den grond.

Bij a, zoowel als bij b worden eerst de toestellen beschreven, die daarbij in gebruik zijn en daarna de middelen, die men kan aanwenden en den tijd, waarop dat gebeuren moet. De bruikbaarheid wordt zeker verhoogd door de recepten voor de bereiding van verschillende van die middelen en de adressen, waar verschillende instrumenten te verkrijgen zijn. Naar dit hoofdstuk wordt telkens verwezen, als in 't vervolg een middel of toestel wordt genoemd.

Hoofdstuk IV behandelt de beschadigingen en ziekten, veroorzaakt door de inwerking van de anorganische natuur.

Deel II bevat de beschrijving van en bestrijdingsmiddelen tegen ziekten en beschadigingen, veroorzaakt door planten en daar de zwammen daaronder een groote rol spelen, is daarover een korte, maar zakelijke behandeling geschreven. De behandeling is dan verder als volgt:

De zwammen worden verdeeld in elke afdeling of onderafdeeling beschreven, wat betreft het uiterlijk, de voortplanting, de aanwezigheid op verschillende boomsoorten en de beschadiging. Van elke soort wordt beschreven:

a. uiterlijk en voortplanting, voor zoover afwijkend van die van de familie;

b. de verschijnselen van de door haar veroorzaakte ziekte;

c. de veroorzaakte schade;

d. de bestrijdingsmiddelen, waarbij weer de aandacht wordt gevestigd op de voorbehoedmiddelen.

't Lijkt mij een voordeel dat b zoo duidelijk is, dat ieder die niet zoozeer op de hoogte is en die door 't gemis van een microscoop a minder goed kan bestudeeren, toch voldoende kan uitmaken, met welke zwam hij te doen heeft.

De mossen en korstmossen en onder de zaadplanten de mistel of vogellijm vinden hier ook nog een bescheiden plaats.

Deel III en IV behandelen de beschadigingen door dieren veroorzaakt. De dieren worden gegroepeerd volgens 't gewone systeem en in die volgorde behandeld. Is eene nauwkeurige beschrijving van 't dier noodig, zooals bijv. bij de insecten, dan gaat die vooraf, daarop volgt de ontwikkelingsgeschiedenis en 't leven van 't dier, waaruit dan tot de schade wordt geconcludeerd. Ten slotte volgen de bestrijdingsmiddelen. Eens kon ik de beschrijving aan de natuur toetsen n.l. bij de bloedluis en 'k vond ze prachtig. De schrijver verwijst in deze beide deeltjes naar 't werkje: „Beginselen der Dierkunde”, ook van zijne hand en mede verschenen in de geïllustreerde Land- en Tuinbouwbibliotheek. Noodig is evenwel 't bezit van dit werkje niet, schoon wel nuttig.

Nu volgt nog eene beschrijving der ziekten en beschadigingen, waarvan de oorzaak tot nu toe onbekend is en wordt het werk besloten met een alphabetisch register, dat het naslaan zeer vergemakkelijkt. Ook in den tekst vindt men aanwijzingen, waar elders in dit werk over hetzelfde onderwerp is geschreven.

'k Hoop, dat velen dit werk zullen gebruiken.

Amsterdam.

J. v. D. WEY.

Koekoek.

In de beschrijving over de koekoek in *Het Vogeljaar* las ik niet, dat er wel eens twee koekoekseieren in één nest gevonden werden. Toch heb ik verleden zomer met andere legsels, waarin één koekoeksei voorkwam, ook twee koekoekseieren gevonden in het nest van den boschrietzanger. Daar ik dit in het boek niet vond, en het toch een punt van belang achtte, meld ik het.

Wageningen.

W. LUBBERS.